

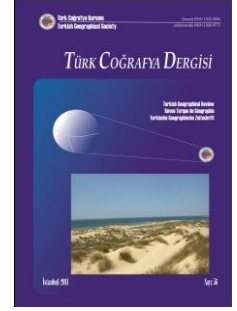
Türk Coğrafya Dergisi

<http://www.tck.org.tr>

Sayı 56: 79-80, İstanbul

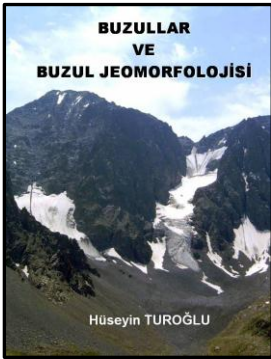
Basılı ISSN 1302-5856

Elektronik ISSN 1308-9773

Coğrafya Yayınları Arasında

***Buzullar ve Buzul Jeomorfolojisi*, Hüseyin Turoğlu. İstanbul: Çantay, 2011. xv+592 sayfa (245 şekil + 246 fotoğraf) (ISBN 978-975-9060-82-4).**

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü Fiziki Coğrafya Anabilim Dalı öğretim üyelerinden Doç. Dr. Turoğlu tarafından yayımlanan “*Buzullar ve Buzul Jeomorfolojisi*” adını taşıyan kitap 6 Bölümden oluşmaktadır.

Kitabın I. Bölümü buzulların genel özelliklerine ayrılmıştır. Bu bölüm içinde buzul buzunun

ayrıntılı olarak tanımlanması, buzullaşmanın nedenleri (küresel buzullaşmalar ve lokal buzullaşmalar) ve buzulun özellikleri (buzulların bütçesi, buzulun sıcaklığı ve hareketi, buzul yarıkları, buz düşüşleri ve kopmalar) ele alınmıştır. Bu başlık altında buzulların temel özellikleri 85 sayfada değerlendirilmiştir. Konunun daha iyi kavranabilmesini sağlamak amacıyla 44 şekil ve 20 fotoğraf kullanılmıştır.

Yazar kitabının II. Bölümünü (36 sayfa) birçok şekil ve fotoğrafla destekleyerek buzulların sınıflandırılmasına ayrılmıştır. Burada buzulların şekil ve sıcaklık özelliklerine göre sınıflama yapılarak incelenebileceği görülmektedir. Şekil özelliklerine göre yapılan bir sınıflamada topografya sınırlandırmasının olmadığı buzullar (kıtasal buzul örtüleri, plato buzulları, dağlık alanlardaki buzul örtüleri gibi), topografyanın sınırlandırdığı buzullar (sirk buzulları, vadi buzulları, saçak buzulları, piedmont buzulları gibi) ile deniz buzullarının (şelf buz, buz tabakaları ve aysbergler) ayrı ayrı ele alındığı dikkati çekmektedir. Yazar buzulların sınıflandırmasını yaparken sıcaklık özelliklerine göre de buzulları tanımlamış ve buzulun kendi sıcaklığına göre ayrılan buzulları üç alt başlık halinde (ılıman, polar ve subpolar buzullar olmak üzere), buzulun taban sıcaklığına göre de iki alt başlık halinde (sıcak tabanlı ve soğuk tabanlı buzullar olmak üzere) değerlendirmiştir.

Kitabın en kapsamlı bölümlerinden birisini buzul araştırmalarına ayrılan üçüncü bölüm oluşturmaktadır. Yazar 108 sayfa ayırdığı buzul araştırmaları konusunu, beş alt başlıkta değerlendirilmiştir. Bunlar; buzul ölçümleri, iklim değişikliklerinin belirlenmesi, tarihlendirme yöntemleri, buzul araştırma projeleri ve buzul araştırmalarının önemi şeklindedir.

Bu bölüm içinde özellikle iklim değişikliklerinin belirlenmesi alt başlığı, yazar tarafından ayrıntılı olarak ele alınmıştır (57 sayfa).

Buzullar ve Buzul Jeomorfolojisi kitabının kapsamlı bölümlerinden bir diğerini, yazarın 160 sayfa ayırdığı ve yine çok sayıda şekil ile fotoğraf kullandığı dördüncü bölüm oluşturmaktadır. “Yerküre’de Buzullaşma” başlığını taşıyan bu bölüm Kuaterner öncesi buzullaşmalar, Kuaterner buzullaşmaları, Son interglasial: Holosen, Güncel buzullar ve Gelecekle ilgili senaryolar olmak üzere 5 alt başlık içermektedir. Bu bölüm içinde yer alan söz konusu başlıklardan özellikle 2, 3 ve 4. alt başlıkları oluşturanlara yazar daha fazla yer ayırmıştır. Ayrıca Kuaterner’in hak ettiği önemi kitapta bulmuş olduğu dikkati çekmektedir. Bu başlık mümkün olduğu kadar detaylandırılmış, Holosen ayrıca değerlendirilmiştir. Güncel buzulların dağılışı küresel ve bölge ölçeğinde ele alınmış ve yer yer haritalarla desteklenmiştir. Bu alt başlık altında Polar bölgelerde, Avrupa’da, Asya’da, Kuzey Amerika’da, Güney Amerika’da ve Afrika’da yer alan buzullar ayrıca ana hatlarıyla değerlendirilmiştir.

Kitabın beşinci bölümünde buzul jeomorfolojisi (120 sayfa) işlenmiştir. Bu bölüm içinde buzulların aşındırma yöntemleri ve bu konuda etkili olan faktörler, aşınım şekilleri, buzulların taşıma yöntemleri, buzul ve buzulönü birikinti şekilleri incelenmiştir. Buzul jeomorfolojisinden elde edilen veriler bu bölüm içinde yine ayrıca yer bulmuştur ve katkıda bulunduğu çeşitli çalışma konuları ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

Kitabın son bölümü olan altıncı bölüm ise, oluşumlarında buzul yanında farklı etkenlerin de rol oynadığı yeryüzü şekillerine ayrılmıştır. Polijenik Jeomorfoloji başlığı altında buzul-karst, buzul-akarsu, buzul-karst-akarsu, buzul-volkan, buzul-volkan-akarsu ve buzul-tektonizma polijenik jeomorfoloji alt başlıkları yer almaktadır. Konular şekil ve fotoğraflarla desteklenmiştir.

Dr. Turoğlu tarafından kaleme alınan Buzullar ve Buzul Jeomorfolojisi adını taşıyan kitap, bazı terimlerin açıklandığı bir sözlük de içermektedir. Kaynakça oldukça geniş tutulmuştur ve önemli bir kısmı güncel yayınlardan oluşmaktadır.

Ülkemizde yayımlanan jeomorfoloji kitaplarının içinde çoğu zaman kurak ve yarıkurak bölgeler topografyası, karst topografyası, kıyı topografyası ve volkan topografyası gibi ana bölümlerden birisini oluşturan buzul topografyası, bir Türkçe kitapta ilk kez bu kadar kapsamlı ele alınmıştır. Renkli olarak büyük boy basılan kitabın içinde yer alan çok

sayıda şekil ve fotoğraf konuların okuyucu tarafından daha kolay anlaşılması için önemlidir. *Buzullar ve Buzul Jeomorfolojisi* kitabının hem üniversitelerdeki lisans ve lisansüstü öğrencileri için hem de konuyla ilgili diğer araştırmacılar için önemli bir boşluğu dolduracağı ve fiziki coğrafyadaki kaynak eserlerden birisi olarak kabul göreceği muhakkaktır.

Meral AVCI